

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

7-son (5-jild)
2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

**IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING
DOLZARB MUAMMOLARI**

№ 7 (5) – 2025

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy

kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrda 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

<i>Норов Шухрат Сувонович</i> МОЛОДЁЖНЫЕ ОРГАНИЗАЦИИ В ИНТЕГРАЦИИ СРЕДСТВ МАССОВОЙ ИНФОРМАЦИИ НА ПРИМЕРЕ ЗАРАФШАНСКОГО ОАЗИСА	9-14
<i>Nazirxo'jayev Muhammadalixo'ja Qosimxo'jayevich</i> 1945-1950-YILLARDA ANDIJON VA FARG'ONA VILOYATLARIDA HARBIY ASIRLARINING QURILISH VA XALQ XO'JALIGI ISHLARIGA JALB ETILISHI TARIXIDAN	15-22
<i>Xujaniyazov Uktam Eshbaevich</i> QORAQALPOG'ISTON DAVRIY MATBUOTINING MUSTAQILLIK YILLARIDAGI RIVOJLANISH TENDENSIYALARI (1991-2018).....	23-27
<i>Toirjonova Ruxsora Shaxobiddinovna</i> SOVET DAVRIDA VAQF MULKLARI TAQDIRI VA DINIY MUASSASALARGA BO'LGAN MUNOSABAT	28-31
<i>Aytmuratova Janilsin, Quvvatova Charos</i> THE ROLE OF THE JADIDS IN THE DEVELOPMENT OF NATIONAL PUBLIC EDUCATION, LITERATURE, AND ART	32-36
<i>Rahimova Zeboxon O'ktam qizi</i> XORAZM HUDUDIDAGI TARIXIY QAL'ALAR REKONSTRUKSIYASIDA 3D MODELLASHTIRISH TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI	37-42
<i>Aytmuratov Jalgas, Doshniyazov Raxat</i> QORAQALPOG'ISTON SAN'ATINING TARAQQIYOTIDA TASVIRIY SAN'ATNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MANBALARI	43-49

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Raximbayev Akmal Azatboyevich</i> O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOATNI RIVOJLANISHI VA AGLOMERATSIYALARNI SHAKLLANISH JARAYONLARI	50-57
<i>Amonov Mehridin Oromiddinovich</i> TADBIRKORLIK FAOLIYATINI BOSHQARISHDAGI RAHBARLIK USHLUBLARI	58-63
<i>Shukurov Ikrom Abdurashitovich</i> TURIZM SOHASINING RIVOJLANISHIDA TURISTIK FIRMA VA TASHKILOTLAR TOMONIDAN SOTILGAN SAYYOHLIK YO'LLANMALARINING TA'SIRINI TAHLIL ETISH	64-69

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Karimbayeva Salomatxon, Mirzaxmedov Abdurashid</i> IJTIMOIY TOLERANTLIKKKA TA'RIF	70-74
<i>Qayumova Aziza Toshmuradovna</i> IBN XALDUN IQLIMLAR NAZARIYASINING IJTIMOIIY-FALSAFIY TAHLILI.....	75-78
<i>Bekpo'latov Ulug'bek Rahmatulla o'g'li</i> SIMMETRIYA VA ASIMMETRIYA BIRLIGI KONTEKSTIDA "O'ZBEKISTON – 2030" STRATEGIYASIDAGI G'OYALARNING IJTIMOIIY FALSAFIY TAHLILI	79-85

<i>Kubatov Shahobjon</i> 2016-2024-YILLARDA O'ZBEK JAMIYATI TAFAKKURIDA DAVLATNING IJTIMOIIY FUNKSIYALARI TAHLILI	86-96
<i>Abduraxmonov Is'haq, Jurayeva Rayxona</i> YOSHLARDA AXBOROT MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING METODOLOGIK MUAMMOLARI	97-100
<i>Raximova Yulduz Dilmurod qizi</i> ISLOM FALSAFASIDA INSON TALQINI	101-104
<i>Achilov Firdavs Nasritdin o'g'li</i> YANGI O'ZBEKISTON YOSHLARI MA'NAVIIY QIYOFASINI YUKSALTIRISHDA MAHMUDXO'JA BEHBUDIY TA'LIMOTINING AHAMIYATI	105-108
<i>Mansurov Abdulaziz Akbarjonovich</i> DEMOGRAFIK JARAYONLAR, MIGRATSIYA VA URBANIZATSIYANING MADANIYATLARARO DIALOGGA TA'SIRI.....	109-113
<i>Хамдамов Бехзод Хабибович</i> ФИЛОСОФИЯ ЛИЧНОСТИ И СУДЬБЫ В «БОБУРНАМЕ»	114-118

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

<i>Mamadaliyeva Naibaxon, Mamadaliyeva Odinaxon</i> DAVLAT TILIDA SIFAT VA SERTIFIKATLASH ATAMALARI IZOHLI LUG'ATINI YARATISH ZARURATI	119-125
<i>Алиева Эльвина, Расулова Дилбар</i> ИЗУЧЕНИЕ КОНВЕРГЕНЦИИ ЯЗЫКОВЫХ СРЕДСТВ НА МАТЕРИАЛЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОЗАИЧЕСКОГО ТЕКСТА	126-134
<i>Eshboyev Qahramon Bakir o'g'li</i> LEKSIKOGRAFIYADA DARAJALANISH QONUNIYATINING ILMIY-AMALIY AHAMIYATI	135-144
<i>Qodirova Barno Ibragimovna</i> O'ZBEK FILOLOGIK TERMINOLOGIYASIDA -IZM QO'SHIMCHASINING ETIMOLOGIK VA MORFOLOGIK TAHLILI	145-149
<i>Tursinbaev Ilham Po'latbay o'g'li</i> BOLALAR ADABIYOTIDA POEMANING JANRIY XUSUSIYATLARI	150-154
<i>Abdurahmonova Farangiz, Xudoymurodova Xurriyat</i> "SAG'RI TERI TILSIMI" FALSAFIY ROMANIDA BOSH QAHRAMON TAQDIRINING BADIY TALQINI	155-158

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Yunusov Xaydarali Muratovich</i> YEVROPA ITTIFOQI HUQUQINING ASOSIY PRINSIPLARI	159-168
<i>Zokirov Sherzod</i> O'ZBEK XONLIKLARIDA INSON HUQUQLARINING TA'MINLANISHI: FUQAROLAR MUHOJIRATLARI BILAN ISHLASH VA U BO'YICHA NAZORATNI AMALGA OSHIRISH MISOLIDA	169-176
<i>Жураев Шерзод Юлдашевич</i> ПРИМЕНЕНИЯ ПРИНЦИПА ЗАЩИТЫ ДОВЕРИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	177-185

<i>Maxamatov Maxmud Maxamataminovich</i> INSON HUQUQLARIDAN CHEKINISHNI XALQARO STANDARTLARDA TARTIBGA SOLINISHI	186-192
<i>Мадаминова Дилафруз, Авазбекова Диёрахон</i> СОПРИКОСНОВЕНИЕ ИСЛАМСКИХ И МЕЖДУНАРОДНЫХ НОРМ В ВОПРОСАХ РОДИТЕЛЬСКИХ ПРАВ И ОПЕКИ НАД РЕБЁНКОМ	193-202
<i>Qudratillayev Jaxongir Zokirjon o'g'li</i> INTERNETDAN FOYDALANISH HUQUQINING TARKIBIY QISMI	203-209
<i>Мукумов Бобур Мелибой угли</i> ОЦЕНКА РЕГУЛИРУЮЩЕГО ВОЗДЕЙСТВИЯ И ОБЩЕСТВЕННАЯ ЭКСПЕРТИЗА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ГОСУДАРСТВА, БИЗНЕСА И ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА	210-214
<i>Mamatmurodov Farrux Farxod o'g'li</i> FUNDAMENTAL DIFFERENCES AND ANALYSIS OF THE ORGANIZING PRINCIPLES OF ISLAMIC FINANCE AND TRADITIONAL FINANCE. IN THE EXAMPLE OF ISLAMIC BANKS AND TRADITIONAL BANKS	215-222
<i>Yarlakabov Sherali</i> ICHKI ISHLAR ORGANLARIDA KADRLAR BILAN ISHLASH HUQUQIY ASOSLARINING NAZARIY JIHATLARI	223-228
<i>Боймурзаев Жасурбек Бахтиярович</i> ЗНАЧЕНИЕ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ОПЕРАТИВНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ С ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ В БОРЬБЕ С НАРКОТИКАМИ И НАПРАВЛЕНИЯ ЕГО СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ	229-234
<i>Xadjiyev Azizbek Kadambayevich</i> “IJTIMOIY ADOLAT” TUSHUNCHASI, MAZMUNI VA TARKIBI VA XALQARO QONUNCHILIK Hujjatlarida tutgan o'rni	235-240
<i>Abulxayrov Rustamxon Ibodullayevich</i> PORTLASHDAN KEYIN KO'ZDAN KECHIRISH DAVOMIDA OLINGAN ASHYOVIY DALILLAR BO'YICHA TAYINLANADIGAN PORTLASH-TEKNIK VA PORTLOVCHI MODDALAR EKSPERTIZALARI HAL ETADIGAN MASALALAR	241-249
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Jumaniyozova Muhaiyo Tojiyevna</i> IJTIMOIY-GUMANITAR YO'NALISH PEDAGOGLARI KREATIV KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI.....	250-256
<i>Menglikulov Xayrulla Aliqulovich</i> OLIY O'QUV YURTIDA JISMONIY TARBIYANING TASHKILIIY SHAKLLARI	257-263
<i>Jurayeva Balxiya Farxod qizi</i> ROBOTOTEXNIKA DARSLARIDA STEAM – TA'LIM YONDASHUVINING AHAMIYATI	264-270
<i>Nasritdinova Madina Nurullayevna</i> ARTPEDAGOGIK YONDASHUV ASOSIDA BO'LAJAK PEDAGOGLARNING BADIIY-IJODIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHGA DOIR TAJRIBA-SINOV ISHLARI NATIJALARI TAHLILI VA SAMARADORLIK DARAJASI	271-275
<i>Charshanbiyev Namaz Maxmatmurodovich</i> KASBIY TA'LIM MUASSASALARIDA O'QUV JARAYONINI RAQAMLI TA'LIM PLATFORMALAR ASOSIDA TASHKIL ETISH METODIKASI	276-281

08.00.00-IQTISODIYOT FANLARI – ECONOMICAL SCIENCES**Received:** 16 June 2025**Accepted:** 5 July 2025**Published:** 15 July 2025*Article / Original Paper***PROCESSES OF INDUSTRIAL DEVELOPMENT AND AGGLOMERATION
FORMATION IN THE REGIONS OF UZBEKISTAN****Rakhimbaev Akmal**

Doctor of Philosophy in Economics, PhD.

Associate Professor of the Department of Tourism, UrSU

E-mail: rakhimbaevakmal@gmail.com

Abstract. Countries around the world are conducting scientific research on the use of modern approaches to the formation of industrial agglomerations in their regions. In conducting regional industrial policy, the main attention is paid to the effective use of mechanisms that provide for the organization of industrial zones, the formation of clusters, and the creation of green innovations in industry. This article presents research on the organizational mechanisms of industrial development and the formation of agglomerations in the regions of Uzbekistan.

Keywords: industry, agglomeration, regional industry, industrial agglomeration, foreign investments.

**O'ZBEKISTON HUDUDLARIDA SANOATNI RIVOJLANISHI VA
AGLOMERATSIYALARNI SHAKLLANISH JARAYONLARI****Raximbayev Akmal Azatboyevich**

iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD.

UrDU "Turizm" kafedrası dotsent v.v.b.

Annotatsiya. Jahon mamlakatlari o'z mintaqalarida sanoat aglomeratsiyalarini shakllantirishning zamonaviy yondashuvlaridan foydalanish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Hududiy sanoat siyosatini olib borishda asosiy e'tiborni sanoat zonalarini tashkil etish, klasterlarni shakllantirish, sanoatda yashil innovatsiyalarni yaratish asosida qo'shilgan qiymatni ta'minlashni nazarda tutuvchi mexanizmlardan samarali foydalanishga qaratilmoqda. Ushbu maqolada O'zbekiston hududlarida sanoatni rivojlanishi va aglomeratsiyalarni shakllanish jarayonlarining tashkiliy mexanizmlarini haqida izlanishlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: sanoat, aglomeratsiya, hududiy sanoat, sanoat aglomeratsiyasi, xorijiy investitsiyalar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I7Y2025N08>

Kirish. Mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasida sanoatni rivojlantirishga qaratilgan islohotlarni amalga oshirish hukumatning eng muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib kelgan. Mamlakatimizda iqtisodiyotni liberallashtirish va xorijiy investitsiyalarni jalb etish, shuningdek, sohani rivojlantirish uchun qulay muhit yaratishga qaratilgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar amalga oshirildi [1; 10-12 b.].

Iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, an'anaviy tarmoqlarga qaramlikni kamaytirish, modernizatsiya qilish bo'yicha yuqori darajadagi ishlar amalga oshirildi. O'zbekistonda sanoat sohalarga ham mahalliy, ham xorijiy sarmoyalarni jalb qilishni rag'batlantiruvchi siyosatni amalga oshirish orqali erkin investitsiya muhitini yaxshilashga intilgan. Investorlarni jalb etish

maqsadida maxsus iqtisodiy zonalar, sanoat klasterlari tashkil etish kabi ko'plab innovatsion loyihalar amalga oshirilgan.

Adabiyotlar tahlili. Sanoatda zamonaviy infratuzilmani rivojlantirish, jumladan, transport, energetika va logistika sohalariga xorijiy investitsiyalarni keng jalb etish, sanoatni barqaror o'sishini qo'llab-quvvatlash va raqobatbardoshligini oshirish, xalqaro savdoni rivojlantirish va eksportni rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlarni amalga oshirilgan [2; 291-311 b.].

O'zbekistonda sanoatni hududlararo mutanosib rivojlantirish bo'yicha xam salmoqli ishlar amalga oshirilgan bo'lib, chekka hududlarda tadbirkorlikni rivojlantirish, infratuzilma obyektlarini qurish va rekonstruksiya qilish, yo'l, transport va kommunikatsiya imkoniyatlarini oshirish bo'yicha keng ko'lamli investitsion dasturlar amalga oshirib kelingan.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi farmoni bilan "Milliy iqtisodiyot barqarorligini ta'minlash va yalpi ichki mahsulotda sanoat ulushini oshirishga qaratilgan sanoat siyosatini davom ettirib, sanoat mahsulotlarini ishlab chiqarish hajmini 1,4 baravarga oshirish" vazifalari belgilab berilgan. Shuningdek, taraqqiyot strategiyasining 29-maqsadi sifatida "Hududlarda 200 ta yangi sanoat zonalarini tashkil etish va biznes-inkubatorlar tizimini rivojlantirish. Sharoitni og'ir bo'lgan tumanlarda tadbirkorlikni rivojlantirish uchun yanada qulay shart-sharoitlar yaratish" vazifalari belgilab berilgan.

Metodologiya. Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonida hududlarda sanoatni rivojlantirish darajasini yangi pog'onaga olib chiqish, ishlab chiqarishni zamonaviy infratuzilma talablari asosida tashkil qilish, hududlarning xususiyatlarini e'tiborga olgan holda sanoat korxonalarini joylashtirish va eksportga mo'ljallangan raqobatbardosh mahsulotlarni ishlab chiqarish hajmini oshirib borish kabilarga alohida e'tibor qaratilmoqda. Mamlakat hududlarida sanoatni rivojlantirish va sanoat zonalarini tashkil etish bo'yicha ham samarali siyosat amalga oshirilgan. O'zbekiston Respublikasida EIZlar faoliyati uchun normativ-huquqiy baza yaratilgan va bunday hududlarni rivojlantirish bo'yicha samarali tashkiliy-huquqiy choralar ko'rilmogda. Mamlakatda 2009-yildan boshlab, erkin iqtisodiy zonalar faoliyati yo'lga qo'yilgan bo'lsa, 2020-yilga kelib, faoliyat yuritayotgan erkin iqtisodiy zonalarining soni 22 taga yetgan[3; 61-78 b.].

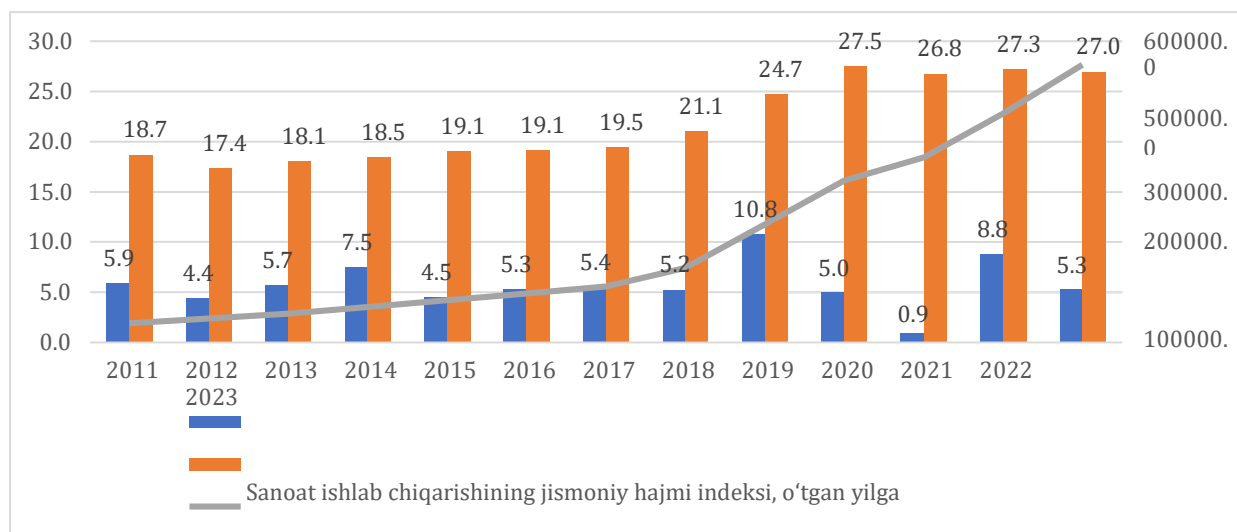
Sanoat sohasida amalga oshirilayotgan tarkibiy o'zgarishlar, davlat soliq byudjeti siyosatini isloh qilish, pul-kredit siyosati, umumiy menejment, innovatsion iqtisodiyotni yaratish, bozor tamoyillari asosida boshqaruvni shakllantirish bilan so'nggi yillarda amalga oshirilgan chora-tadbirlar yuqori ijobiy natijalarga erishdi.

Jismoniy hajm indeksi sanoat ishlab chiqarishining yillik o'sishi yoki pasayishini aks ettiradi. Umuman olganda, yillar davomida o'sish sur'atlarida o'zgaruvchanlik mavjud. O'zbekistonda EIZ soni va faoliyat ko'lamini kengayib borayotgan sharoitda ularning faoliyatini samarali tashkil etish va o'ziga xos strategik yo'nalishlar belgilash maqsadga muvofiq.

Tahlil va natijalar. O'zbekiston Respublikasida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishning jismoniy hajm indeksi 2013-yil 7,5 foizlik sezilarli o'sish sur'ati bilan ajralib turadi, bu sanoat ishlab chiqarishining sezilarli darajada kengayganini ko'rsatadi. Mamlakatda 2016-yildan boshlab, barcha sohalar jumladan sanoatning o'sish darajasini o'sishini kuzatish mumkin, jumladan 2018-yilda sanoatning fizik hajm indeksi 10,8%ni tashkil etib, 2010-2022-yillardagi eng yuqori surat ta'minlangan. Biroq, COVID-19 pandemiyasi ta'siri

sabab, 2020-yilda 0,9% minimal o'sish sur'ati kuzatilgan. So'ngi ikki yilda esa, o'sish sur'atlari mos ravishda 8,8% va 5,3% ijobiy bo'lib, sanoat ishlab chiqarishining tiklanishi yoki o'sishning davom etayotganidan dalolat beradi.

YaIM tarkibida sanoatning ulushi yillar davomida izchil ortib bormoqda. Bu esa iqtisodiyotning umumiy tarkibida sanoat mahsulotlarning ahamiyati ortib borayotganidan dalolat beradi. YaIM tarkibida sanoatning ulushi 2011-yildagi 18,7% dan 2023-yilda 27,0% gacha ko'tariladi. Mazkur holat mamlakat iqtisodiy rivojlanishida ishlab chiqarish sektorining tobora ko'proq hissa qo'shayotganidan dalolat beradi.

1-rasm. O'zbekiston Respublikasida sanoatni rivojlanishining asosiy ko'rsatkichlari

Sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi (milliard so'm) yillar davomida izchil ortib bormoqda. 2011-yil 38119,0 mlrd.so'mni tashkil etgan bo'lsa, 2023-yilda 553265,0 mlrd.so'mni tashkil etib, sezilarli o'sish kuzatilgan. O'zbekiston sanoat ishlab chiqarishi, ayniqsa, so'nggi yillarda barqarorlik va ijobiy o'sishni ko'rsatdi (2018-2023-yillar). Umumiy tarkibda mahalliy mahsulotlar ulushining o'sishi iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish va o'zini o'zi ta'minlashga qaratilgan sa'y-harakatlarning ko'rsatkichidir. Sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishning sezilarli o'sishi, ayniqsa, keyingi yillarda ishlab chiqarish sohasiga investitsiyalar, modernizatsiya va innovatsiyalarning har tomonlama joriy etilishidan dalolat beradi [4; 122-126 b.].

2022-2023-yillardagi ijobiy o'sish sur'atlari ijobiy trayektoriyadan dalolat beradi va bu mamlakat iqtisodiy strategiyasining bir qismi sifatida sanoatni rivojlantirishga e'tibor qaratayotganligidan dalolatdir.

O'zbekistonda sanoatining hududiy rivojlanishida yuqori farqlarga qaramasdan, barcha viloyatlarning o'ziga xos ixtisoslashuvchi va rivojlanish xususiyatlari mavjud. Toshkent shahri turli sanoat tarmoqlariga, jumladan, ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish va texnologiyaga ega yirik iqtisodiy markazlardan biri hisoblanadi. Mintaqada yuqori texnologiyali sanoat konsentratsiyasi mavjud bo'lib, bunga hududiy savdo va infratuzilmaning nisbatan qulayligi bilan ajralib turadi.

Farg'ona vodiysi tarixan sanoat va qishloq xo'jaligi markazi bo'lgan. U to'qimachilik, mashinasozlik va kimyoviy ishlab chiqarish sanoati keng rivojlangan mintaqalar hisoblanadi.

Samarqand va Buxoro viloyatlari esa boy tarixiy va madaniy merosga ega. Sanoat faoliyati oziq-ovqat mahsulotlarini qayta ishlash, an'anaviy hunarmandchilik va turizm bilan bog'liq sanoatga ixtisoslashgan mintaqalardir. Navoiy viloyati esa xorijiy sarmoyalarni jalb etuvchi "Navoiy" erkin industrial-iqtisodiy zonasi hisoblanadi. U konchilik, metallurgiya va kimyo sanoati bilan mashhur. "Navoiy" erkin zonasi muhim sanoat va logistika markazi bo'lib xizmat qiladi. Qoraqalpog'iston Respublikasi O'zbekistonning shimoli-g'arbiy qismida qishloq xo'jaligi, to'qimachilik va tabiiy resurslarni qazib olish bilan bog'liq sanoat faoliyat keng rivojlangan. Boy tabiiy resurslari, transport infratuzilmasi va malakali ishchi kuchiga ega bo'lganligi O'zbekiston sanoatini rivojlanishiga asosiy omillardir [11; 122-126 b.].

Ma'lumki, hududiy aglomeratsiyalarning shakllanishi iqtisodiy faoliyat va aholining aniq geografik hududlarda to'planishini, sanoatning ixtisoslashuvchi va lokalizatsiyalashuvi, klasterlar hamda innovatsion markazlar shaklida to'plamlarni asosida yuzaga keladi. Hududiy aglomeratsiyalarning shakllanishiga yordam beradigan asosiy omillar sifatida quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin: iqtisodiy omillar, ixtisoslashuv va mehnat taqsimoti, bozorga kirish imkoniyatlarining kengligi, innovatsiyalar va bilimlarning tarqalishi, tadqiqot va ishlanmalar uchun qulay muhit, inson kapitali va mehnat bozorining mavjud holati, malakali ishchi kuchining mavjudligi, mehnat bozorining moslashuvchanligi, infratuzilma va undan foydalanishning yuqori imkoniyatlari, hukumat siyosati, madaniy va ijtimoiy omillar shular jumlasidandir.

Ushbu omillarning o'zaro ta'sirini tushunish siyosatchilar shaharsozlik va aglomeratsiyaning afzalliklarini ilgari surish yoki undan foydalanishga intilayotgan korxonalar uchun juda muhimdir. Muvaffaqiyatli aglomeratsiya odatda strategik rejalashtirish, infratuzilmani rivojlantirish va iqtisodiy faoliyat va innovatsiyalar uchun qulay muhit yaratadigan siyosatning kombinatsiyasi natijasidir.

Hududlarda sanoat aglomeratsiyaning shakllanish jarayonlarini aniqlash uchun yuqoridagi boblarda ilgari surilgan mahalliylik darajasiga ham ahamiyat qaratish talab etiladi. Umuman olganda O'zbekiston respublikasida sanoatni rivojlanishi bo'yicha hududiy farqlarni aniqlash va ixtisoslashuv darajasini aniqlash ham qo'yilgan muammolarni yechish bo'yicha aniq yo'nalishlar belgilashi zarur. Shunga muvofiq, quyidagi indikatorlar asosida O'zbekistonda sanoatini rivojlanish tendensiyalarini baholash imkoni mavjud.

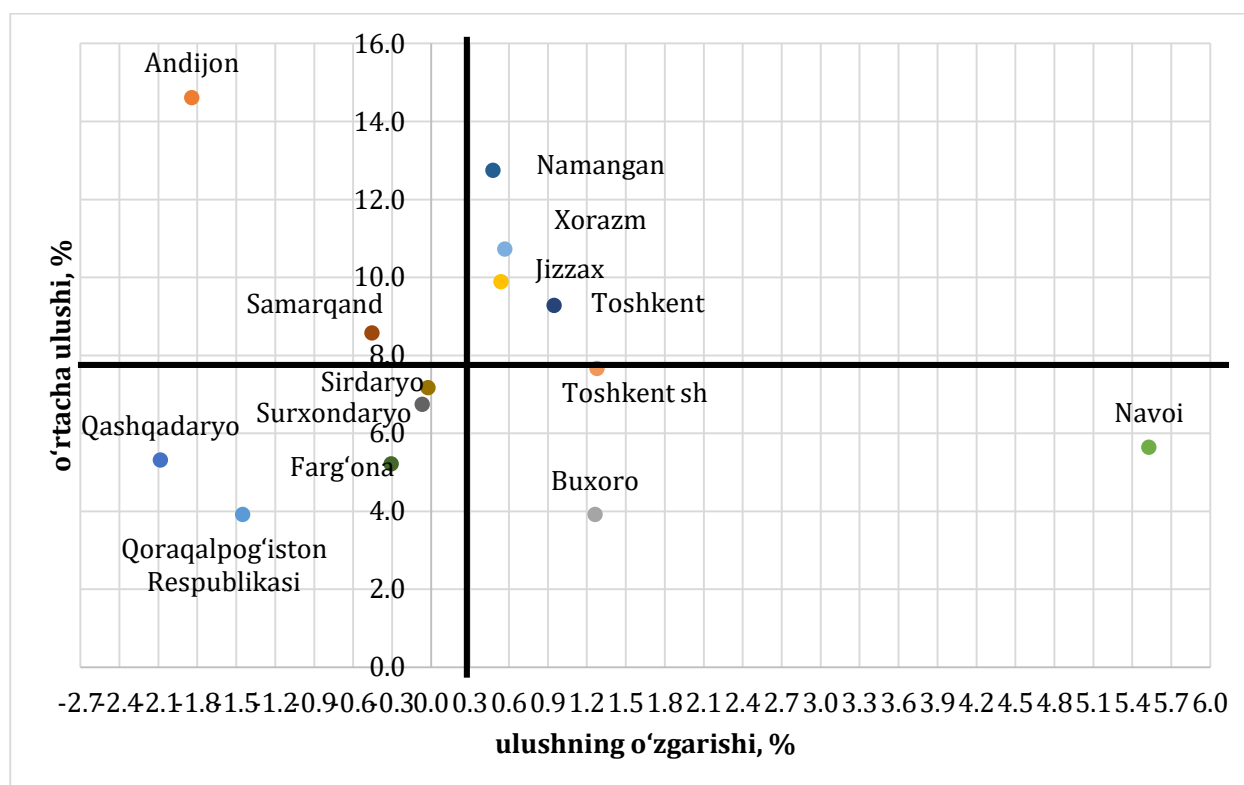
Respublika sanoatida hududlarning sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining o'sishi va jami mahsulot ishlab chiqarishdagi ulushini o'zgarishlari asosida hududiy sanoat rivojlanishini baholash imkoniyati mavjud [5; 122-126 b.].

Hududlarda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining so'ngi 5 yil davomidagi o'zgarishlari asosida baholanadi (2018-2022-yillar). Respublika bo'yicha jami sanoat ishlab chiqarish hajmida Toshkent shahrining ulushi eng yuqori hisoblanib, 2018-yilda 18,4 foizni tashkil etgan bo'lsa, 2022-yilda mazkur ko'rsatkich 19,7 foizni tashkil etgan. 2018-yilga nisbatan taqqoslanganda nisbatan barqaror bo'lib borayotgan hududlar sifatida quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin: Buxoro, Jizzax, Navoiy, Namangan, Toshkent hamda Xorazm viloyatlari. Nisbatan o'zgarishsiz qolayotgan viloyatlar Surxondaryo va Sirdaryo viloyatlari bo'lib, qolgan viloyatlarning respublika sanoat ishlab chiqarishidagi ulushi pasayib borgan.

Hududlarda sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmining o'rtacha yillik o'sishiga nazar tashlanganda barcha hududlarda 2018-2022-yillarda o'rtacha o'sishning ijobiy tendensiyalarini kuzatish mumkin. Agar respublika bo'yicha sanoat mahsuloti ishlab

chiqarishning o'rtacha o'sish tendensiyasiga nisbatan taqqoslanganda, Andijon, Jizzax, Samarqand, Surxondaryo, Sirdaryo, Toshkent, Xorazm hamda Toshkent shahrida o'sish yuqori ekanligini kuzatish mumkin.

Quyidagi jadvallar ma'lumotlari asosida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishning o'rtacha o'sish ko'rsatkichlari hamda 2018-2022-yillardagi ulushini o'zgarishlarini hisoblash asosida viloyatlarda sanoatni rivojlanish darasida bo'yicha guruhlash imkoniyati mavjud. 2-rasmda O'zbekiston hududlarini sanoatini rivojlanish darajasiga ko'ra guruhlash natijalari aks etgan.

2-rasm. O'zbekiston hududlarini sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlanish darajasiga ko'ra guruhlash

O'zbekiston hududlarini sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlanish darajasiga ko'ra guruhlash natijalariga ko'ra quyidagilar aniqlangan:

A1-yuqori o'sish va ulushga ega bo'lgan hududlar: Namangan, Xorazm, Jizzax, Toshkent viloyatlari;

B1-yuqori o'sish va kam ulushga ega bo'lgan hududlar: Andijon va Samarqand viloyatlari hisoblanadi.

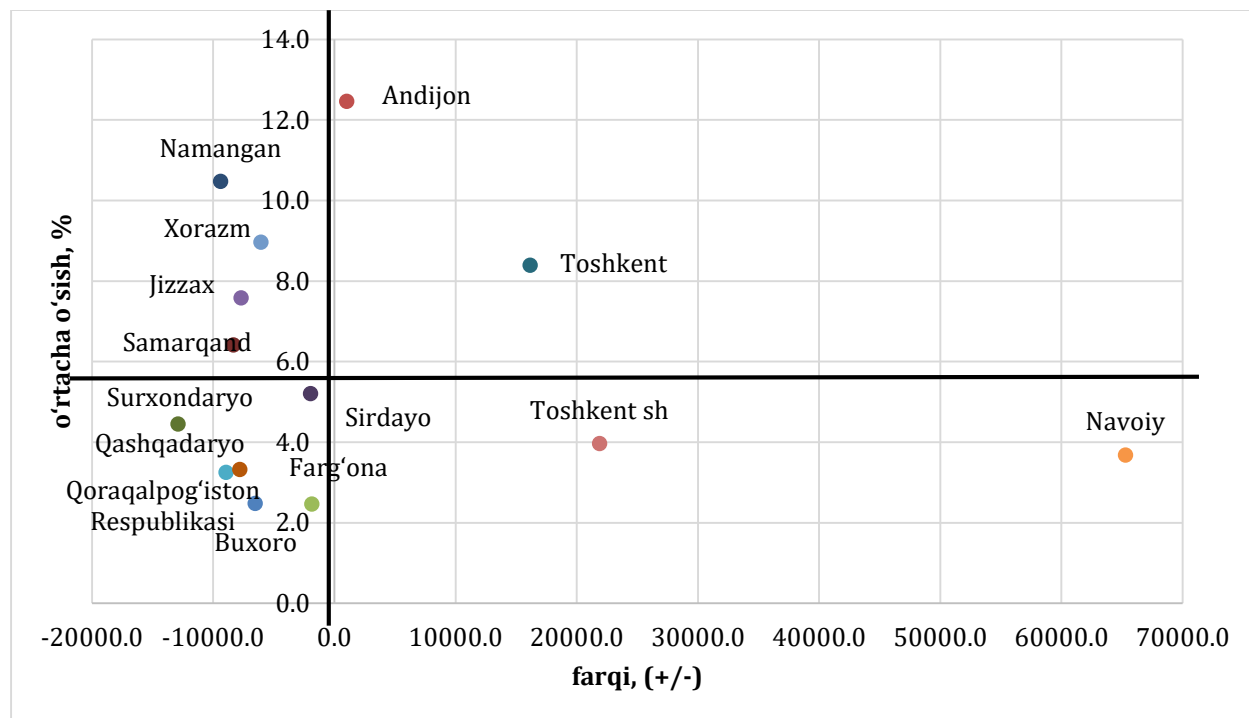
S1-past o'sish va yuqori ulushga ega bo'lgan hududlar: Toshkent shahri, Buxoro va Navoiy viloyatlaridir.

D1-past o'sish va past ulushga ega bo'lgan hududlar esa quyidagilar: Qoraqalpog'iston Respublikasi, Qashqadaryo, Farg'ona, Surxondaryo va Sirdaryo viloyatlaridir.

Guruhlash natijalaridan ma'lum bo'lmoqdaki, barcha viloyatlarda sanoat salohiyatini oshirishga qaratilgan strategik maqsadlar turlicha belgilanishi lozim. Ayniqsa past o'sish va past ulushga ega bo'lgan viloyatlar aniq maqsadli strategik yo'nalishlarni ishlab chiqish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Biroq sanoatni rivojlanishining hududiy xususiyatlarini aniqlash uchun demografik omillar ham hisobga olishini lozim. Shu sababli, sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishning aholi jon boshiga nisbatan tahlil etish yanada aniqroq natijalarni olish imkonini beradi.

Sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishning respublika darajasida olingan miqdorlar umumiy o'rtacha miqdorlar hisoblanib, hududiy notekis taqsimlanishni aniqlash uchun viloyatlarning respublika bo'yicha aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsuloti hajmiga nisbatan viloyatlar farqi asosida tahlil qilish maqsadga muvofiq. Jumladan, O'zbekiston respublikasi bo'yicha aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmi 2022-yilda 15520,2 ming so'mni tashkil etgan bo'lib, mazkur ko'rsatkich Qoraqalpog'iston Respublikasida 8981,4 ming so'mni tashkil etgan.

3-rasm. Hududlarni aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmi bo'yicha guruhlash

3-rasmda hududlarni aholi jon boshiga ishlab chiqarilgan sanoat mahsulotlari hajmi bo'yicha guruhlash amalga oshirilgan. Mazkur ko'rsatkich asosida guruhlash natijasida quyidagilar aniqlangan:

A2-yuqori o'sish va ijobiy farq mavjud bo'lgan hududlar; Toshkent va Andijon viloyatlari;

B2-yuqori o'sish va salbiy farq mavjud bo'lgan hududlar: Namangan, Xorazm, Jizzax va Samarqand viloyatlari;

S2-past o'sish va ijobiy farq mavjud bo'lgan hududlar: Toshkent shahri va Navoiy viloyati

D2-past o'sish va salbiy farq mavjud bo'lgan hududlar: Qoraqalpog'iston Respublikasi, Surxondaryo, Qashqadaryo, Farg'ona hamda Buxoro viloyatlari.

Mazkur guruhlash natijalaridan ma'lum bo'ladiki past o'sish va salbiy farq mavjud bo'lgan hududlarda sanoatni rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha choralar ko'rilishi talab etiladi.

Hududlarda sanoat aglomeratsiyalarning rivojlanishi sanoat korxonalari soni va ularning sohaviy ixtisoslashuvi hamda sanoatda bandlikning umumiy bandlikdagi holatini

taqqoslash asosida aniqlanadi. O'zbekiston Respublikasida 2022-yil yakuniga ko'ra jami sanoat korxonalari soni 98 805 birlikni tashkil etib, ularda qariyb 1,9 mln. kishi ish bilan band. 2018-2022-yillarda qariyb 50 mingga yaqin sanoat korxonalari faoliyati yo'lga qo'yilgan. Jizzax, Namangan, Samarqand hamda Surxondaryo viloyatlarini bu borada yetakchilar sifatida qarash mumkin.

Ma'lumki, sanoat korxonalarining ma'lum bir mintaqada joylashishiga ko'plab omillarning kombinatsiyasi ta'sir qiladi va farmonlar odatda turli xil iqtisodiy, ijtimoiy, moddiy va texnologik jihatlarni hisobga olgan holda qabul qilinadi.

Eng ko'p ta'sirga ega bo'lgan omillar sifatida quyidagilarni keltirib o'tish mumkin: xom ashyoning mavjudligi, transport infratuzilmasining rivojlanganligi, bozorga kirishda to'siqlarning kamligi va iste'molchilarga yaqinlik, ishchi kuchining mavjudligi va ularga to'lanadigan ish haqining nisbatan pastligi, malakali ishchi kuchining mavjudligi, hukumat siyosati va imtiyozlarining mavjudligi, energiya mavjudligi adekvat infratuzilma, jumladan elektr ta'minoti, suv resurslari va chiqindilarni boshqarish xizmatlari sanoat operatsiyalari uchun juda muhimdir.

Mintaqadagi hayot sifati, jumladan, ta'lim, sog'liqni saqlash va madaniy obodonlashtirish kabi omillar sanoat korxonalarini joylashtirish qaroriga ta'sir qilishi mumkin. Yuqori hayot sifati malakali ishchilarni jalb qilishi va ushlab turishi mumkin.

Har bir omilning o'ziga xos ahamiyati sanoatning tabiati, uning talablari va biznes maqsadlariga bog'liq. Sanoat korxonalari ko'pincha o'zlarining noyob ehtiyojlari va sharoitlaridan kelib chiqib, ushbu omillarni baholash va joylashish uchun qulay geografik hududlarni tanlashda keng qamrovli tahlillarini o'tkazadilar.

O'zbekiston sanoati uchun yana bir eng muhim manba ishchi kuchining, ayniqsa malakali va tejamkor ishchi kuchining mavjudligidir. Bu sanoat korxonalarining hududiy joylashuviga ta'sir etuvchi asosiy omillar hisoblanadi. Sanoat ko'pincha zarur ko'nikma va malakalarga ega bo'lgan ishchi kuchiga ega bo'lgan hududlarda joylashishga intiladi.

Xulosa va tavsiyalar. Hududiy sanoatni rivojlanishida ishchi kuchi hal qiluvchi omil hisoblanadi. Muayyan hududda mehnat resurslarining mavjudligi, ularning malakasi va ish haqi darajasi sanoatda ishlab chiqarishning nafaqat samaradorligi, balki raqobatbardoshligining ham asosiy omilidir. Har bir sanoat tarmog'i uchun malakali va ixtisoslashgan ishchi kuchining mavjudligi, ilg'or ishlab chiqarish jarayonlari yoki texnologiyani talab qiladigan ishlab chiqarishga ega bo'lgan sanoat korxonalari uchun ayniqsa juda muhimdir. Sanoat korxonalari iqtisodiy samaradorlikni oshirish va bozorda raqobatbardoshlikni saqlab qolish uchun raqobatbardosh ish haqi stavkalari bo'lgan joylarni tanlaydilar. Hududlarda fan va ta'lim muassasalarining mavjudligi esa malakali ishchi kuchini sanoat korxonalari uchun yetkazib beruvchi vazifani o'taydi. Shunga ko'ra, hududlarda ta'lim muassasalari va ilmiy tadqiqot muassasalarining mavjudligi ish beruvchilari uchun foydali bo'lishi mumkin. Hududlar sanoatini rivojlanish darajasi va O'zbekiston Respublikasi sanoatiga qo'shayotgan hissalarini inobatga olgan holda 4 ta yo'nalish bo'yicha hududlarni guruhlash natijalariga ko'ra, O'zbekiston mintaqalarida sanoatning hududiy rivojlanish darajasi bir-biridan kuchli farqlari mavjudligi va drayver sohalarni aniqlash lozim degan xulosaga kelishga asos bo'ladi. Shuningdek, sanoatga ixtisoslashgan hududlar hisoblangan Navoiy va Toshkent viloyatlari, Toshkent shahri ham tahlil uchun tanlangan omillar asosida baholanganda taklif etilgan matritsaning turli joylarida uchratish mumkin. Ushbu holatlar O'zbekiston hududlarida

sanoatni rivojlanishning o'ziga xos bo'lgan yondashuvlar asosida aniqlash bo'yicha yanada kengroq tadqiqotlar olib borishni talab etadi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi «O'zbekiston — 2030» strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son Farmoni. – www.lex.uz.
2. Садыков А.М. Новая стратегия развития Узбекистана: формирование, приоритеты, реализация // Монография. Ташкент, Узбекистан, 2019. –511 с.
3. Tursunov K.B. Investitsiyaviy salohiyatni oshirishda marketing strategiyalarini qo'llash (Navoiy viloyati misolida). 08.00.11 -“Marketing” ixtisosligi. Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. TDIU, Toshkent – 2023-yil. 92-bet
4. Абдусаламов М.А. О селях и методологических основах региональной политики//Современные проблемы региональной экономики, материалы научно-методологического семинара. ТГЕУ.-Т.: 2015.-С.21-25.
5. Vaxabov A.V., Xajibakiyev Sh.X. Jahon amaliyotida innovatsion rivojlanish tajribasi va uni O'zbekistonda qo'llashning ayrim jihatlari// Iqtisod va moliya.№11,2016. –B.2-10.
6. Fan C. C., Scott A. J. Industrial agglomeration and development: a survey of spatial economic issues in East Asia and a statistical analysis of Chinese regions //Economic geography. – Т.: 2003. №. 3. – С. 295-319.
7. Қаямов А.А., Усманов З.К. Янги ипак йўли иқтисодий коридорини шакллантиришда Ўзбекистон ва Хитой ҳамкорлиги// Ўзбекистон география жамияти ахбороти. 40-жилд. –Т., 2017. –Б. 69-72
8. [https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Geography_\(Human\)/World_Regional_Geography_\(Finlayson\)/04%3A_North_America/4.03%3A_Industrial_Development_in_North_America](https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Geography_(Human)/World_Regional_Geography_(Finlayson)/04%3A_North_America/4.03%3A_Industrial_Development_in_North_America).
9. Пулатова И.Р. Теоретико-методологические аспекты формирования промышленных агломерационных зон // Региональная экономика: теория и практика. 2011. №41. УРЛ: <http://сйберленинка.ру/артислс/н/теоретико-методологические-аспекты-формирования-промышленныхагломерационных-зон>
10. Behrens, K., Duranton, G., & Robert-Nicoud, F. (2014). Productive cities: Sorting, selection, and agglomeration. *Journal of Political Economy*, 122(3), –507-553.
11. Soliev A.S. Qurbonov Sh.B. O'zbekiston hududlari ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning ba'zi bir masalalari// O'zbekiston Geografiya jamiyati axboroti, 47-jild. –Т.: 2016. –B. 24-25.
12. Buckley P. J., Casson M. The internalization theory of the multinational enterprise: Past, present and future //British Journal of Management. – 2020. – Т. 31. – №. 2. – S. 239-252.
13. Яшин С.Н. Отсценка уровня устойчивости инноатсионного развития регионального промышленного сектора. Инноватсии №12 (242), 2018.
14. Bolter K., Robey J. Agglomeration Economies: A literature review. – 2020.
15. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma'lumotlari stat.uz

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 4 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).